

A. R. Procura di Stato in Sebenico
Stiglo dne 1.8.10 sat 7/10 pod
Pervenuto li 1.8.10 ora 7/10 md.
Primjer.....Nadp.....Pril.....
Esempl.....Rubr.....Allag.....

GRADSKA BILJOTERA
STRAŽARSKI ZBOR
SEBENIK
NAUČNI ODSJEK

HRVATSKA RIEČ

Pređplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donaanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 saviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili ipo pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Malo odgovora novim i najnovijim saveznicim.

Gospoda u Spljetu i Dubrovniku od njeko doba se razpisala o njihovom savezu. Kuhaju i prekuhavaju visoke razloge socialne, gospodarstvene i narodne politike, koji su ih na savez naveli. Kao da ti razlozi u tomu što ulaze; kao da to u Dalmaciji nije obična, stara, odavna rabljena, iztrošena, više put izprašana, okaljana i u kut bačena stvar. Nova je na njoj samo to, da ju isti ljudi, isti elementi opet iz kuta digoše, a sada ju nastoje oprati, zakrpati i razvijti ju kao svoju zastavu.

Ovi isti koji danas to rade, činili su isto i pred nekoliko godina, pače i mjesto je bilo isto i razlozi isti kao danas.

Pred stanovitim brojem godina stranka prava je bila veoma jaka u Dalmaciji. U izbornim god. 1895 ona je pokazala, da je najjača politička stranka u Dalmaciji i podlegla je samo svakovrstnim nasiljima. Nu stranka prava je u ono doba kao i prije te i posle imala manu, da je bila prijateljski razpoložena prema svećenstvu, te da je morala osvajati položaje jurista i borbot protiv svim udruženim samozivcima, koji su se razmećali liberalstvom i sličnim.

Sledilo je što je slediti moralo. Živiji, koji su mrzili svećenstvo i ljubili položaje, došli su do uvidjavnosti, da im je najbolje, da je po njih najpraktičnije i najpatriotičnije, ako se „narod“ oslobodi od političkih borba, ako se na izbore bude išlo složno i sporazumno.

Sledili su kompromisi, pa stopljenja, fužije, nove stranke.

Mihaljevići, Ivčevići, Trumbići, Čingrije i Smoljaci i svi oni drugi od danas, još pred najest godinu, uradiše što su učinili nekij dan u Spljetu.

Pak? nije im pomoglo. Krpetina, koju su razvijli kao barjak narodni, imala je na jednoj strani znak izdajstva stranke prava, na drugoj znak liberalizma, koji je pokriva onaj posve sebičini osobnih interesa.

Ta „snažna“ stranka nije postigla za sve učestnike ono što su želili, te ovi nezadovoljni, odprje izdajnici stranke prava, ostavljajući od njih skalupe redove na posve sramotom način. Navješćuju svojim drugovima i prijateljima najžešću, najstrastveniju osobnu borbu. Tu nije izostalo nijedne pogrdje, koja nije bila izuštena i napisana. Zadnjih šest, sedam godina bez prestanka je trajalo to ruženje. Osobni napadaji najgore vrsti bili su na dnevnom redu, iz dana u dan sve to žešći, sve to osjetljiviji. Ti stari drugovi i bivši osobni i politički prijatelji radili su na propast jedni drugima.

Nu glé opet čuda! Stranka prava, posle počinjena na njoj izdaje, nije propala, nego u tišini prikupljala je razpršene svoje redove i malo po malo se jačala, a kad je u zadnje doba dala znak snažnog života, kad je protiv svim izdajcinim i petljancima pokazala da bi ih mogla skršiti, svi se oni okupljaju, pružaju si ruke i oni koji su jučer blatili se, triskali i davili, danas su prijatelji, saveznici...

Što se nekij dan zbilo u Spljetu nije daleko novo. Isti ljudi, u istom gradu u istim prilikam ponovili su što su već davno radili.

Danas oni to opravdavaju nuždom, da se svi „liberalni“ elementi složiti protivničkim. A ti protivnici su „crni klerikali i njihovi pomagači tako zvanj pravaši, koji se dadeše pod crnu papuču“ (P. St. 25 Sv.).

„Prieteće zlo većine pravaša i klerikala“, najgora je i opet gospodu da se složie, „jer tu većinu oni smatraju opasnom i škodnom.“

Oni će se privremeno držati taktike „samostalnih stranačkih skupina“ da „ovako u razne skupine okupljeni sklapaju saveze od slučaja do slučaja“ itd. itd.

Cilj svoj toj gospodi sastoji na riečima u „renaissanciji liberalizma u Austriji.“

Gornji navodi su vjerno preneseni iz glasila novih utvaraša, koji su odlučili „radi naroda, a ne radi sebe, da uzdrže u većini „utvaru“ i ti navodi jasno dokazivaju proti komu

je naperen sporazum „demokratskih naprednjaka“, dubrovačkih „samostalaca“ i ostalih utvaraša...

Mi smo odavna naglasivali, za čim taj najnoviji savez ide, a kako smo u zadnje doba donieli nepristrani izvještaj o konferenciji biskupa i kako smo kasnije kao i više puta prije ustali za slobodu svećenika u javnom radu, tako su se najnoviji saveznici obrili na nas sa svom svojom žestinom, jer da se tobože ulagivamo biskupima, a u istinu samo za to, jer im kvarimo poste, otkrivajuć one tajne porive, koji ih sile na sve ono, što rade u Dalmaciji i Banovini.

„Crvena Hrvatska“ veli, da mi to radimo „u ludoj nadi da ćemo tako osigurati za sebe pomoć biskupa i svećenstva u političkim borbam“. Ali da ćemo se u tom prevariti, jer da „su i biskupima i svećenstvu svijli otvoreni liberali, nego oni, koji tobože u ime svoga liberalizma hoće s njima.“

Može biti da se list gospara Čingrije preneglio, jer mi nismo ni do sada uživali pomoć naših biskupa kao što nisu u obće pravaši tu pomoć nigdje uživali, a u biskupiji šibenskoj mi pravaši nismo baš ni od svećenstva imali pomoći o kojoj „Crvena Hrvatska“ sanja. Pače mi ćemo još i dalje, pa ćemo joj prišaprnuti, da je naš list bio uvijek na razpoloženju u obrani svećenstva bilo gdje u Dalmaciji, ali od svega toga nismo mi imali one koristi, o kojoj sanja „Crvena Hrvatska“. Jesmo štete.

I zadnji sporazum u Spljetu dokaziva ovo što kažemo. Na sastanku gdje se radilo o tom sporazumu bilo je svećenika i kanonika, a ti uglednici ne bi tamo bili, da biskupi pomažu stranku prava. Ne bi n. pr. ni u Makarskoj dogđajalo se što se dogđaja da je onako, kako „Crvena Hrvatska“ kaže. Prema tomu taj list možda nema krivo, kad veli da će biskupi i u buduće biti bliže njima nego pravašima.

Može biti, a ona bi imala pravo rugati se samo onda, kad bi mi pisali za to, da se komu ulagivamo, da izprosim od koga pomoć ili slično, ali kod nas toga nema. Radimo prema načelima stranke te ih i u pisanju zastupamo. Mi od svećenstva ne bijemo, a ni od biskupa; njihovu vjersku radnju štujemo, te zagovaramo sklad tih velikih sila sa narodom; ustajemo proti smutnjam nepotrebitim, radimo kako od nas zahtjeva hiljadugodišnja povjest našeg naroda; branimo tako i narodnost našu hrvatsku te izpušnjavamo svoju dužnost i kao ljudi i kao otačevini.

Nu nije na namj, da slišno koga da s nami bude, a i kad bi mogli ne bi toga činili. Bilo kako bilo. Bilo svećenstva i dalje u redovima koji se proti pravašima dižu pod izlikom da je klerikalno; bili nam biskupi od pomoći ili ne, stranka prava ostaje danas, a i ostati će i u buduće jedina stranka hrvatska, koja je od svog postanka skladała uvijek sa svećenicima, kojima je u istinu do naroda i do vjere. Naravno, ona, i kad bi želila da i biskupi uvide ovu istinu, nemože učinit da i oni budu s njom, jer uzaludno bi bilo svako nastojanje s naše strane, ako oni sami ne uvide, da im to napredak naroda nalaže, a napredak naroda hrvatskoga nije daleko od napredka vjere.

Nu bili svećenici, bili biskupi s nami ili ne, zar ta okolnost može što promieniti na čije-nični da je novi savez „liberalnih“ elemenata, samo opetovano izdaje svega onoga što se prije od istih ljudi činilo? Zar sama ta okolnost ne dokaziva da su oni i danas vodjeni istim uzrocima kao i drugih puta? Zar to nije najbolje jamstvo da će sve te petljanje trajati dok im ne učini kraj stranka prava? I zar može to iko drugi učiniti osim jedine nje, kojoj je cilj obrane hrvatsva i svega što je sa hrvatsvom spojeno?

I s ovim smo svršili, a oni koji znadu razmišljati neka upamte, da stranka prava ne može stajati bez prestanka na bojnom bojištu i neprestanom udaru svih mogućih protivnika, ako ju oni, koji bi bili zvani da ju svom svojom snagom podpomazu, u ozbiljnim časovima borbe ostavljaju. Ne varajmo se! U tom pogledu nemože biti obmane i jasno je do čega

dozvede posljedice nehaja ili otvorenog neprijateljstva. I ostaje samo jedno: proti udruženim, udružena, uređjena vojska.

Carevinsko vieće.

Beč, 25. svibnja.

U sjednici od 18. t. mj., ministar domobranstva Georgi odgovara na interpelaciju zastupnika Biankina glede poteškoća na koje nailaze naši mladići, koji žele stupiti u pomorsku akademiju na Rieci i u pomorsku školu u Pešti. Ministar veli, da nepoznavanje njemačkog jezika nije zaprekom, da mladići budu primljeni u te škole; da se je kod pomorske akademije na Rieci prijavilo ove godine u svem 99 mladića, od kojih 17 iz primorskih krajeva; da od ovo 17 naših mladića dvojica nisu bila pripuštena, jer su ih liečniči proglasili nesposobnim, dočim ih je osmerica pala na prijamnom izpitu, jer nisu odgovarali osobito u matematičkim predmetima; da pri takovim izpitima stoji jedan tumač na razpolaganje onih mladića, koji nepoznavaju njemački; da su se kod pomorske škole u Puli prijavila samo dva mladića, koji su se povukli prije svršetka izpita usljed nepovoljnog uspjeha u matematičkim a i u drugim predmetim; da za biti primljen u ovu školu treba da mladići dokažu, da poznaju bar toliko njemački jezik, da mogu pratiti predavanja, ali da slabo poznavanje njemačkog jezika nije zaprekom za primitak u ovaj zavod.

Na dnevnom je redu razprava vrhu zakonske osnove o ustanovljenju „zbor vojska“. Radi se tu o osobitoj organizaciji sada postojećih veterana, kojim se izmedju, ostaloga, udjeljuje i pravo nosnje oružja kao i aktivnim vojnicim i oficirim. Po novoj zakonskoj osnovi bili će društvo veterana podvrgnuto osobitom nadzoru političkih i drugih državnih vlasti. S toga tekom razprave razni su govornici kritizirali osnovu, s tog gledišta, jer se veteranskim družitvim odumizije neodvisnost, što ju po zakonu imade svako društvo.

Pokle je prekinuta razprava vrhu spomenute osnove, nastavljena je razprava o prešnim predlozim glede izgradnje potrebitih zgrada za visoke škole u Pragu i Beču. Poredali su se razni govornici, koji su iztakli nesnosno stanje zgrada, u kojim su sada smještene osobito neke visoke škole. Ministar nastave čuo je tekom razprave dosta gorkih prigovora radi toga, što uza dva obična obećanja nije mogao „ništa konkretna da u stvari učini.“

Nastajna sjednica zastupničke kuće urečena je dne 27. t. mj., a to za to, da pojedini odbori uzmognu viećati i trsiti proračun i druge važne zakonske osnove. Vlada želi, da se osobito proračun što prije opremi u odboru, da uzmogne doći na drugo čitanje u plenumu početkom nastajnog lipnja.

Proračunski odbor.

U sriedu 18. t. mj. nastavio je proračunski odbor razpravljanje proračuna. Na dnevnom je redu u toj sjednici proračun ministarstva javnih radnja. Tekom razprave zast. Ploj. na zahtjev zastup. Dr. Dulbića iztakao je pitanje o gradnji mosta preko Krke kod Skradina i nuždu, da se u Šibeniku providi za trgovačku i obrtnu naobrazbu; prikazao je na koncu rezoluciju, kojom — pošto je već u ovom proračunu predvidjen drugi obrok za gradnju mosta preko Krke od 100.000 K — biva naloženo vladi, da već tekom ove godine započne sa gradnjom mosta, čime će se zanimano pučanstvo moći zaradom okoristiti u ovo doba teške krize u Dalmaciji. Proračunski je odbor prihvatilo ovu rezoluciju. Proračun ministarstva javnih radnja bi konačno primljen.

U sjednici 19. t. mj. razpravljalo se je vrhu proračuna ministarstva unutarnjih posala. Dr. Kramarž zaktjeva, da prigodom budućeg popisa pučanstva bude ustanovljena narodnost pojedinaca, dočim se je dosada prigodom propisa utvrđivao „jezik obćenja“, što je davalo povoda budnjim i zlorabam. — Zast. Vučković kaže, da dalmatinsko pučanstvo trpi puno od malarije, koju se ne more izkoreniti sa samim lie-

čenjem, već treba prosušiti močvare i poduzeti druge asanacije; tuži se, što centralne vlasti hoće, da gotovo poniemće primorske krajeve; iztiče, kako se daje prednost njemačkim činovnicim, a domaće se zapostavlja; traži, da se urede sporovi na granici izmedju Dalmacije i Bosne i da se prava paše dalmatinskih žitelja sačuavaju. Pošto se je još izmienilo nekoliko govornika, odgođjena je sjednica, te nastavljena dne 20. t. mj.

Ministar unutarnjih posala Haertel govori obširno o reformi uprave, glede popisa pučanstva, priznaje, da dosadajni način popisivanja po „jeziku obćenja“ nije bez prigovora, ali je teško naći koji drugi zgodan način; veli da se svakako ima nastojati, da se u tom pogledu onemoguće ili ograniče zlorabite. Ministar se zatim obširno bavi sa zdravstvenim pitanjima. Tekom razprave vodila se je živa polemika izmedju Čeha dr. Kramarža i rusina Okunjevskog i Vasilika, koji poriču tvrdnje Kramarža, da su Rusini ista narodnost kao i Rusi. Skoro svi govornici, izmedju kojih dr. Ploj (Slovenec), Šramek (Čeh) iztakli su preku nuždu da se preinači način uprave, naseob kod političkih vlasti.

Proračunski je odbor odgođio do utorka 24. t. mj. svoje razpravljanje. U jučerašnjoj sjednici zast. dr. Kramarž stavio je predlog, da se pri popisivanju pučanstva, osim „jezika obćenja“ ustanovi u posebnoj rubrici i narodnost pojedinaca. Ova je rezolucija bila primljena. Proračun ministarstva za željeznice. Izvjestitelj Sylvester iztiče veliki pasiv, što ga državne željeznice izkazuju, i potrebu, da se u tom pogledu uzmu ozbiljne mjere. On dokazuje, da su u te željeznice investirane po prilici 4 milijarde kruna. Deficit uprave u ovoj godini iznosio bi oko 50 milijuna kruna. Kolischer (Poljak) na duga razlaže o slabim financijalnim prilikam kod željeznica, koji treba trgovački preurediti, modernizirati. Zast. Vučković bavi se pitanjem gradnje dalmatinskih željeznica; veli, da vlada ništa ne poduzima, kako bi sklonula ugaršku vladu, da gradi željeznicu preko Like i tim poštuje sklopljeni ugovor. Postie su još govornici Tomšek, Hoc i Steinvender. Sjednica bi odgođjena za danas.

Financijski odbor.

Ovaj se odbor bavi sa onim zakonskim osnovam, što se odnose na vladin „financijski plan“, glede saniranja državnih i zemaljskih financija. U sjednici ovog odbora od 19. maja vodila se je zanimiva razprava vrhu predloga zast. Rennera, da se odgođ razprava o „financijskim“ osnovam o porezu na rakiju, povišenju lične dohodarine, povišenju poreza na ostavštine itd., dok vlada ne dade potpunog razjašnjenja vrhu svota potrebitih za vojnu mornaricu, pošto se iz novina razabire, da vlada kani u tu svrhu zatražiti 400 milijuna kruna i pošto je već utvrđeno, da je vlada dala graditi velike ratne ladje „Dreadnought“, bez privole i znanja parlamenta.

Ministar financija Bilinski veli, da vlada ne zna ništa o tom, da se grade velike ratne ladje, a glede svota potrebitih za ratnu mornaricu, da se sada istom vode pregovori sa ministarstvom rata, a tek kada ti pregovori svrše, moći će se ustanoviti, koja je svota potrebna.

Nakon duge razprave, predlog je Rennera odbijen sa 16 proti 11 glasova; te se je prešlo na obću razpravu vrhu zakonskih osnova o novim porezim.

Sjednica 28. svibnja zastupničke kuće.

Predsjednik Dr. Pattai pri otvorenju sjednice počastio je toplim riečim uspomenu zastupnika Bartha.

Prikazano je nekoliko upita i predloga, medju kojim i predlog zast. Dra. Dulbića, kojim se pozivlje vlada, da zgodnim sredstvim promiče i unapredi lov spužava i korala u šibenskom kotaru, da omogući, da se naši ribari podučie u načinu čišćenja i rafiniranja spužava kao i brusenja korala.

Ministar predsjednik Bienerth odgovara

na upit slovenskog zastupnika Hribara o pogodnosti, što bosanska vlada udjeljuje ni-mačkim naseljima u Bosni i Hercegovini. Mi-nistar priznaje, da se je prvih godina davala tim naseljima muke drvle iz bosanskih šuma za provizornu gradnju zgrada za stanovanje i gospodarenje; da se je istim u zlim godinama odpuštao porez, ali u jednakoj mjeri kao i ostali žitelji; poriče, da su im se udjeljivale pripomoći u gotovu novcu; veli na kraju, da od godine 1905. ne ima u tim zemljama novih naseljenika iz Austro-Ugarske.

Ministar trgovine Dr. Weisskirchner odgovara na razne upite glede uzpostavljanja telefonskih sveza uobće, da je najveća zapreka pomanjkanje novčanih sredstava, ali da će na-stojati, da dobije potrebite kredite.

Predsjednik opominje zastupnike, da na-stoje biti što kraći u svojim izvodim, obzirom na važne poslove, što se imadu trstati i na raz-pravljanje u proračunskom odboru. Tom opo-menom prelazi se na dnevni red, te biva na-stavljena razprava o zakonskoj osnovi glede ustrojenja zbora vojaka (veterana), i o prešnim predlozima glede podignuća potrebitih zgrada za visoke škole.

Pokle su vrhu prve osnove govorili Wi-narski (socijalni demokrat) proti, a Störlzel (krišćanski socijalac) za osnovu, zatvorena je razprava, te su izabrana dva generalna govornika, a zatim je ova razprava prekinuta.

U razpravi o prešnim predlozima glede zgrada visokih škola ministar nastave Stürz-berger očvrće se na razne prigovore iznešene proti vladi, i razlaže sve korake, što je vlada dosle poduzela, da pitanje zgrada i namještaja visokih škola riješi. Zast. Wytk (socijalni demokrat) traži, da se u Lavovu podigne rusinsko sveučilište; opisuje odnose što vladaju na poljskom sveučilištu u Lavovu radi agitacije poljskih profesora i djaka; tuži se, što se mnogo govori o slavenskoj uzajamnosti, dočim nitko, osim stranke govornika, nije se zauzeo za ru-sine, o kojima veli, da su narod o sebi sa svojim tradicijama, narodnim pjesmama i t. d. — Zast. Steiner (krišćanski socijalac) veli, da će njegova stranka glasovati za prenost svih triju predloga, pošto uvidja preku potrebu, da se napokon providi za prikladno smještenje vi-sokih škola.

Nakon nekoliko stvarnih izpravaka pred-lagatelji Chiari, Dr. Drtina i Bachmann izrekoše zaključne govore, te se je prešlo na glasovanje. Priznata je najprije prenost, a zatim su sva tri predloga meritorno prihvaćena i to jednoglasno.

Pri koncu sjednice zast. Fresl (Češki radi-kalac) u upliti na predsjednika tuži se, što ministarstvo nije još tvornicima predalo naručbe za gradnju željezničkih vagona i lokomotiva, radi česa tvornice ne mogu dati zarade radni-cim, već ih odpuštaju; pita predsjednika, kani li se zauzeti kod ministra željeznica, da pospije predajom naručba. Predsjednik odgovara da će to učiniti, buduć se radi o važnoj stvari. Zatim bi sjednica zatvorena. Nastajna je u petak 3. lipnja.

Proračunski odbor.

Jučer bi nastavljena razprava vrhu prora-čuna ministarstva željeznica. Zastup. Žitnik govori o željezničkom spoju Dalmacije sa monarhijom, i traži, da se gradnja dotične željeznice ostvari. — Staneč govori o željez-ničkim prilikama u Moravskoj i traži, da se kod željeznica dadu razne prevozne pogodnosti poljskim proizvodim. Zast. Battaglia i Mastalka po-bijaju odlučno mišljenje, da bi se željeznice dale pod zakup. Pošto je još nekoliko govornika uzelo rieč razprava bi dovršena, te je proračun ministarstva za željeznice konačno odobren.

U današnjoj sjednici prešlo se je na raz-pravu proračuna ministarstva trgovine.

Parobrodari slobodne plovidbe u Beču.

Jučer je stigla amo deputacija parobro-dara slobodne plovidbe, sastojeca od gg. Trip-ković, Košović, Gerolmić, Kamus, Polić, Dr. Wolf i Jaeger, u svrhu da zagovara interese trgovačke slobodne plovidbe. Deputacija je vie-ćala duže vremena sa hrvatskim i slovenskim zastupnicim, kojim je izložila tegobe i zahtjeve slobodne mornarice. Deputacija zastupa sva pa-robrodarska društva Dalmacije, Istre i Trsta, što se bave slobodnom plovidbom, izim „Austro-Amerikane“ (Cosulich). Ovo društvo, čija je glavica za preko polovine u rukam Niemaca iz Hamburga i Bremena, uživa kod današnje vlade osobitu milost i naklonost. Vlada je pri-kazala zakonsku osnovu vrhu ugovora; sklop-ljena između vlade i „Austro-Amerikane“. Tim ugovorom zajamčena je velika pogodnost „Austro-Amerikani“ na štetu ostalih društava slobodne plovidbe, koja su prikraćena tim, što je raz-

nim pogrešnim tumačenjem zakona o podupi-ranju trgovačke mornarice na malo ili ništa svadena podpora, na koju bi sva ostala dru-štva imala pravo surazmjerno prama radu. S toga deputacija traži u prvom redu, da se spome-nuta osnova o ugovoru između vlade i „Austro-Amerikane“ povuče, i tako preudeti, kako ostala društva nebi bila propasti izložena; traži dalje pravednu primjenu zakona o trgovačkoj morna-rići, i napokon, da se ustanovi pomorsko vieće, koje ima biti saslušano u svim poslovim, što se odnose na pomorske stvari. Zaista pravedni i nepretjerani zahtjevi.

Deputacija je osim sa spomenutim zastup-nicim stupila u doticaj i sa predstavnicim dru-gih stranaka: Sylvestrom, Koliševom, Steinver-derom, Povšetom, Bugatto, Pittoni i t. d., koji su obećali, da će se za pravedne zahtjeve pa-robrodara zauzeti.

Nakon tih dogovora deputacija predvodjena od zastupnika Ivčevića, Vukovića, Tresića, Spin-čića, Hribara, Mandića i Rybarža bi primljena od ministra predsjednika Binertha i ministra trgovine Weisskirchnera, kojim su zast. Vuko-vić i Dr. Wolf na sasvim objektivna način pri-kazali zahtjeve parobrodara slobodne plovidbe.

Ministar predsjednik saslušav deputaciju, obećao da će stvar razviditi i nastojati da se dodje parobrodarim u susret. Naprotiv ministar trgovine, koji je to istodobno bio prisutan nije se učtivo ponio prama deputaciji i zastupni-cim, već je naglasio, da se je u ovom poslu vodila od strane Polića agitacija, da se Polić hoće tim da njemu (minstru) osveti, što nije bila primljena njegova ponuda; i da je sva ta agitacija naparena osobno proti njemu.

Zast. Vuković izjavio je tad, da je tu svako osobno pitanje izključeno; da su pa-robrodari sa zastupnicim došli jedino, da zagovaruju pravedne i zakonite zahtjeve, i da žali, što je zakonska osnova o ugovoru sa „Austro-Amerikanom“ skopčana sa imenom ministra Weis-kirchnera.

Na to je ministar trgovine sav uzrujan ostavio dvoranu okrenuv leđa prisutnim, koji su sa ministrom predsjednikom ostali zapanjeni radi takovog postupka jednog ministra.

O stvari će biti govora u budžetnom od-boru i parlamentu.

Političke vesti.

Izbori u Ugarskoj. Od 1. do 10. lipnja trajati će u Ugarskoj izbori. Glavni dan borbe biti će 1. lipnja, jer tada bira 337 kotara. Po dosadašnjoj žestokoj izbornoj borbi, u kojoj je prulivno mnogo krvi a i mrtvih glava palo, dađe se zaključivati, da će izborni dani vrlo burno proći. Vlada Khuenova i dosad je svim sredstvima i bezprimjernim nasiljem agitirala u prilog kandidatima svoje „stranke rada“, a to je bilo najviše u rumunjskim i slovačkim kotarima. Tim svojim postupkom vlada je izazvala Rumunje na najžešću borbu proti vladi, a baš ovo dana jedne slovačke novine navieščuju svoju podporu istima.

Izgledi u uspjeh za vladu došli su po-voljni. Košuthovci su demoralizirani i potišteni, te su i sami uvjereni, da će doći u mnogo ma-njem broju u sabor. Justhovic bore se zubim i nohtim, te je sva prilika, da će oni u sabor ući kao najbrojnija, najjača i najkompaktnija oporbena stranka. Narodnosti bez razlike morati će izdržati nečuvne progone kao i dosad. Pučka stranka je skoro utučena, jer su mnogi njezini najbolji elementi uskočili u vladinu stranku. Međutim niti u ovoj ne vlada potpun sklad. Mnjenja se razilaze u pogledu izborne reforme, a sad je došlo do nesuglasica i radi držanja prema oporbentim strankama. Lukacs izpovjeda svoje mišljenje, da se on uvijek nada povući neodvišnjačke elemente u „stranku rada“, a do-nekle se s njim slaže i Tizza, samo što ovaj računa na Košuthovce, dočim protu Justhovicima zagovara najoštriju i najbezobzirnu borbu. Kako peštanski listovi najjavljaju, Khuen nije zado-voljan s ovim izjavama, te kani iza izbora uvesti u stranku neki stroži zapt.

Međutim više je nego sigurno, da će na izborima biti nasilja sa strane vlade, jer je ova odredila svu silu vojske da bude na raznim bi-ralištima. Razmjerno najviše vojske im u rumunjskim kotarima, a to je znak, da vlada kani što je moguće više rumunjskih mandata silom odneti.

Po ovome se daje zaključivati, da će ovi izbori veoma mnogo značiti po politiku magjar-sku. Pri koncu napominjemo, da koalicioni novine u Zagrebu donose o izbornoj borbi u Ugarskoj takove brzogvaje, da s njima tvrde, kako nije istina, da bi vlada pra-vila nasilje. Izgleda nevjerojatno dokte su spali ti ljudi. Zar je i to paragraf dakle, da moraju braniti Khuenovo nasilje i bezakonje u Ugarskoj?

Zajednički sabor. Kralj će, kako se jav-

lja iz Pešte, 18. lipnja ponovno doći na kra-tak boravak u Budimpeštu, pa će 21. lipnja otvoriti parlament prijestolnim govorom.

Crna Gora kraljevina. „Frankfurter Ze-itung“ javlja dopisnik iz Cetinja, da će po-vodom jubileja cetinjskog knjaza Crna Gora biti proglašena kraljevinom. Evropske velevladi, ko-jima je saobćio knjaz svoju namjeru, da ne-maju ništa protiv toga.

Finski sabor proti caru. Car ruski je stavio saboru predlog, da odobri neke izvanredne vojne izdatke, i da usled toga razpiše nove vojne poreze za godinu 1911. Sabor je taj predlog jednoglasno odbio.

Rješenje kretskeg pitanja. Neki dio tur-ske štampe je vrlo ozlojedjen radi englezko-francuzkoga predloga, da Zaimis postade opet generalnim povjerenikom otoka Krete. Tako veli „Tanin“: Vlasti bi počinile veliku nepravdu, kad bi dozvolile, da na Kreti nastane opet isti nered, kao što je i prije vladao. Pošaljtu li Za-imis na Kretu, tad će Turška radi toga poz-vati Grčku na odgovornost i smatrati to boj-nim izazovom. — Turski listovi su doznali, da su vlasti pristale na Portin predlog, da se niti Zaimis, niti u obće koji Grk ne šalje na Kretu kao generalni povjerenik. Jedina Rusija nije još odgovorila na taj predlog. Kretske pitanje riešiti će se, ali svakako još prije nego li komora započne svoje zasjedanje.

Drinski otok. Petrograd. „Novoje Vremja“ donosi, da je Austrija ponovno zaposjela drin-ski otok, radi kojeg je nedavno bilo došlo do zapletaja između Austrije i Srbije. Isti list veli, da je ruska vlada vrlo ozlovoljena radi ovog događaja. Dalje javlja, da će se srbska vlada pozvati na odluku jedne međunarodne komisije.

Naši dopisi.

Gornje Primorje, svrhom svibnja.

Ukinuće izbora.

Vide naši protivnici, da je uz nas velika većina naroda i da je naša sigurna pobjeda. Isti njihov sliep pristae počeli su progleda-vati. Sami svojimi očima počeli su gledat svoj budući izborni poraz. Sam je Petar u neprilici, kako da svojim već malaksalim vojnicima ulija nove snage u njihove obamrle žile. Dok je i Petar počeo smalaksavat, jezičavi se filozof Niko ne predaje. On još ima srca da trubi na-rodu, da je njihova stalna pobjeda; pa kad mu seljani hoće da laž u grio saspu, tada on nalazi drugi izlaz. Govori o nekakovom tajnom sporazumu, koji on i otac mu imadu sa ču-rinim zemaljskog odbora. Kaže, da crnci i fir-timašji ne mogu nikako odnet izborni lovor-venac. Sve da oni dovedu t. j. pravaši naj-ogromniju većinu, i da im uspije s velikom većinom dobiti izbornu pobjedu, kaže, da će to za kratko trajat. On se je — kako se hvali — već dogovorio sa članovima zemaljskog od-bora, kako će — u svom eventualnom porazu — učiniti svu silu utoka, koje da će zemaljski odbor bez dvojbe uvažiti. Uprav zaradi toga Petar je pokupio svu silu nepodpunih izbornih punomoćnica, koje svako pošteno povjerenstvo mora da odbije. Ako mu te punomoćnice ne upale, a on će sasut kroz novine takih laži, koje je Petrova glava jedino kadra da začme, o nezakonitosti izbornog čina; tada će letjeti po danu i po noći lažni utoci zemaljskom odboru.

Obećanja zemaljskog odbora.

Niko i Petar izlažu zemaljski odbor. Je li moguće, da će članovi zemaljskog odbora, uza sve to, što im je dobro poznato poštenje Petra i njegove kuće, sa nepravdam štititi onakog čovjeka? Mi ne vjerujemo u to. Mi od člano-va zemaljskog odbora ne pitamo zaštite, nego od njih to tražimo, da budu nepristrani i pra-vedni sudije. Hoćemo, a imamo i pravo, da se ne sudi po ničem drugom neg po pravdi Boga Velikoga.

Borba do smrti.

Pa sve, kad bi zemaljski odbor uložio vas svoj upliv, da ponovno ukine izbore i dađe zadovoljštinu narodnim krvopijam, što ne vje-rujemo da će učinit, mi ćemo ipak u borbi uztrajat. Ako iko misli, da će pravašku misao silom i nepravdom ugušiti, taj se ljuto vara. Makar se izbori po što puta ukini, mi ćemo po što puta s novim silam, s većim brojem pristae žurjati na slabe neprijateljske utvrde, jer sagradjene na slabom i nepostojanom temelju nepravice i vlastitog interesa! Mi ćemo se do zadnje kapi krvi borit proti onim, koji su pod zaštitom negdašnje vlasti naše krvave trude uživali!

Poštena poruka.

Laži-naprednjaci trube kroz smelište naj-gadnijih podvala „Pučku Slobodu“, da je našim ljudim i našoj stranci narod ledja obrnuo. Čujte vi laži-demokratii!

Vi kažete, da ste toliko izbornih puno-moćnica sakupili, da ćete samim njima sve naše nadvladati. I mi smo nekolicak punomoćnica i to kod onoga naroda, koji nam je ledja okrenuo, sabrali. Nismo ih sabrali silom i priet-njanjem kao vi, nego su nam ih dragovoljno po-štena kaad dala. Vi se hvalite, da imate više punomoćnica! To je za vas sreća! Uza sve to, mi vas kroz novinstvo pozivljemo, da izručimo svaki svoje punomoćnice mješovitom povjeren-stvu. Mi pristajemo, da pobjeda bude one stranke, koja bude više imala zakonitih izbornih ovlastnica. Dakle, na megdan s punomoć-nicam!

Umirit će se!

Dnevno nam stižu vesti iz okolnih sela o uznemirivanju naših pristae. Pravaši, nji-hovih se prietnja ne boje! Da su sviestni svoje snage i većine nebi prietili ni zastrašivali, kao što ni mi. Vide, da im se približuju zadnji ča-sovi, pa ih je s toga muka obuzela. Njihove su prietnje odjeci muke i griznje velikog i ne-popravljivog griješnika, koji se sa životom raz-stavlja, a ipak mu je pri duši teško, što mu griješne prigode izmiču! Nemojmo ih nasjedjo-vati! Mi ćemo im pokazat našu snagu prigod-om izbora u Bristu i to na 6., 7., 8., 9., 10. lipnja! Tu ćemo im pokazat, da ne ćemo ljudi, koji su na hiljade naših pučkih truda u pro-strane žitnice svoje vlastitog interesa sasuli! Po-kažat ćemo ciolom hrvatskom narodu, da ne ćemo stranke, koja ili neće ili nezna da poštuje narodne i vjerske svetinje naših otaca! Tom ćemo prigodom javno izpovjediti, da hoćemo pravašku misao, u kojoj se jedinju naša do-movina može da nada boljoj i sretnijoj buduć-nosti! Pravaši, složno na izbore a uz geslo: Bog i Hrvati!

Knin, 28. svibnja.

Bez crkve.

Prigodom nekidašnjeg tjelovskog blagdana mogla su se i još jednom gospoda sa pogla-varstva i ona sa občina uvjerit u kakovu je stanju naša crkva, pa opravdavamo nji-hov strah, kojim su neprestano u strop zurili, bojeći se, da im kakav komad na glavu ne padne, a — Bože prosti — bilo je upravo poželiti, da je i tu pred „predstavnicima“ vlasti otiskao se kakav komad stropa.

Napomenusmo gore više i občinu, jer i ona kao predstavnica pučanstva imala je ener-gično kod vlade tražiti, da rimo-katoličko pu-čanstvo dobije već jednom popravak jedine crkve, koju imade.

Na Tjelovo je bio vrlo ograničen broj onih, koji su smjeli u crkvu ući, tako da je većina bilo pučanstva, bilo mladeži, bilo carskih služ-benika, učestvovalo procesiji izvan crkve ali službi božjoj nije moglo pristupiti.

Ima li to služiti na čast državi? Hoće li se tako morati postupati i na carev dan? Šta vlada misli, kako će biti na carev dan sv. Ante, kad nekoliko hiljada naroda nagrne u crkvu da izvrši zavjet? Šta vlada misli s nama knjinskim katolicima uraditi, kad crkva postane do malo dana skroz nepristupačna? Gdje ćemo mi vršiti svoje vjerske dužnosti? Gdje djecu krstiti i mrtvace sprovoditi?

Da je ta vlada, a u prvom redu pogla-varstvo u Kninu osobito gradjevni odsek, posvetio kroj ove zadnje dvie-tri godine bar stoti dio one dužnosti, koje je morao, nebi mi danas morali jadikovati, niti bez crkve biti, God. 1906. namjesnik Nardelli je vidio u ka-kovu je jadnom stanju ova crkva i izjavio, da se mora što prvo popraviti. Od tada su pro-tekle duže 4 godinice, kroz koje vrijeme sabralo se veliko breme molbenica, pospjesnica i pre-poruka, neprestano vladi upravljanih od žup-nika, provincijala i biskupa, ali sve bijaše uzalud. Ljudi, koji su morali, da se o tom pitanju sa svom žurbom bave, upravo su to zapuštali i mi ih i u javnosti najstrožije osuđujemo.

Danas smo mi pak bez crkve. Knin bez crkve. I Turška bi se čudom čudila, kad bi o tom znala.

Nama ne ostaje drugo, već da gdje god pod vedrim nebom podignemo komad daščare, u njoj vršimo službu božju, pa da tu daščaru damo fotografirati i pošaljemo je sa svim mogu-ćim ilustracijama, sa lakoničkim nadpisom odo-zdol: „Nova župska crkva u Kninu sielu c. k. poglavarstva — Dalmatie — Austrie!“

Iz hrvatskih zemalja.

Kralj u Herceg-Bosni.

Prama brozajavnom izvještaju ovi glavni momenata dosadanjeg kraljevog puta: U nedjelju jutro kralj se je iz Budimpešte uputio dvorskim posebnim vlakom. U ponedjel-jak je prispio u Bos. Brod, gdje je bio dočekan od svih vlasti i brojnog građanstva. Grad je bio vas okičen. Kralj se je ustavio samo pola

sata. Isto na kratko ustavio se je u Doboju, Zavidoviću, Zenici i Visokom, gdje je bio pozdravljen od vlasti i naroda. U tri sata poslije podne prispio je u Sarajevo. Doček je bio sjajan. Sve vlasti poklonile se vladaru kao i vojsci, a nepregledna masa naroda priredila mu oduševljenu ovaciju. Grad je bio sjajno izkičen, a na mjestu dočeka podignut bogati paviljon. Povorka je bila impozantna. U utorku je primao poklonstva, a između ovima nadbiskupa Stadlera i zastupstvo grada Sarajeva. O popodne posjetio je katoličku crkvu, gdje ga dočekao nadb. Stadler, biskup Šarić i franjevački provincial. Zatim je posjetio pravoslavnu crkvu, Begovu Džamiju, jevrejski tempal i protestantsku crkvu. Konačno i gradsku vijećnicu, gdje ga je dočekalo cjelokupno grad. Zastupstvo. U 6 sati i 20 minuta bila je dvorska večera u Konaku. Danas kraj obilazi vojsku. Svugdje bio je dočekan velikim sjajem i slavljem. Narod ga je oduševljeno aklamirao. U njegovoj pratnji nalazi se mladi Hrvat iz Dalmacije, g. Kirigin, conceptista u dvorskoj kancelariji. Svi gradovi okičeni su i hrv. zastavama, imenice Sarajevo i Mostar.

Izborna reforma za Hrvatsku. Kralj je podlio zakonu o proširenju izbornog prava za Hrvatsku svoju prejšnju sankciju, i to u posebnoj audijenciji u koju je primio bana dr. N. pl. Tomašića. „Pester Lloyd“ konstatira sa veseljem, da je zakon o proširenju izbornog prava za Hrvatsku prošao kroz ministarsko vijeće.

Reciprocitet zagrebačkoga sveučilišta. U sriedu prije podne primili su u bečkom parlamentu podpredsjednik zast. kuće dr. Matko Laginja, zast. Spiničić i dr. Tresić-Pavičić deputaciju hrvatske sveučilišne omladine na sveučilištima u Beču, Pragu, Gracu i Innsbrucku. Ona ih je umolila, neka porade oko toga, kako bi se proveo reciprocitet izpita na zagrebačkom sveučilištu za Austriju, budući da će se doskora osnovati talijanski pravoslavni fakultet u Trstu. Dr. Laginja je uzvratilo, da obzirom na sadašnje političke odnose Jugoslaveni nipošto ne mogu pristati na to, da Trst postane središte talijanskoga sveučilišta, ali unatoč tomu jedva će biti moguće, da se zapričeti osnutak fakulteta u Trstu. Što se tiče reciprociteta, jugoslavenski je klub već mjeseca prosinca 1909. posredovao u toj stvari kod austrijske vlade, no do sada da nije još uvijek pala nikakva odluka, jer zatraženo mnijenje sveučilišnih rektora i zemaljskih oblasti nije još stiglo. Zast. Laginja je za tim upravo djajući poziv, da se ne priključuju ni talijanskim ni njemačkom djajući, nego da pričekaju, kako će se glede sjedišta talijanskog sveučilišta razviti stvar između Talijana i Nemaca. Hrvatski zastupnici na carevinskom vijeću neće za stalno prepustiti ni jedno sredstvo, a da ne pomognu do provedenja opravdanog stanovišta Hrvata.

Zaprisegnuće novih hrvatskih biskupa. U Budimpešti zaprisegnuo je u petak kralj novoimenovanog djakovačkog biskupa dr. Ivana Krapca i senjskoga biskupa Vučića. Nakon toga primio je vladar oba crkvena dostojanstvenika u posebnu kudienciju.

„Hercules“ razpušten. Zanimane stranke medijarodne pripomoćne zadruge „Hercules“ na Rieti primile su odluku riečkog suda, kojom se zadruge „Hercules“ razpušta. Prostonije zadruge zatvorene su, a poslovne knjige nalaze se u rukama suda.

iz grada i okolice.

Rastanak sa hrv. operom. U ponedjeljak večer nakon svršene predstave u kazalištu oduševljenje občinstva postiglo je vrhunac. Vrti umjetnici izazvani su nebrojeno puta na pozornicu, a pri tom sve prve umjetnice bijahu obdarene krasnim vijencima. Za čas prosu se ciele kiša cvieća iz loža na pozornicu i na orhestrar, a uz cvieće letili kazalištem letci, na kojima se čitao srdačan oproštajni pozdrav družini na ime Šibenikih Hrvata i Hrvatica. Klicanju i odobravanju sad ne bijaše kraja. Pred kazalištem u to zasviraju „Šibenska Glazba“, koja nastavi sve dok nisu umjetnici izišli, a onda ih sa ulice dočekale urbenesni poklici i živili hrvatski umjetnici! Ravnatelj Albini, kapelnik Zuna, te A. Grund bijše poneseni na ramenima razdragane mladosti kroz čitav grad u dužoj povorci obasjanoj sjajem bengalčne vatre. Na obali s lukobrama bacali se vatromete. Kad je povorka došla pred „Miramar“ opeo oduševljeno klicanje, ovacije i pjevanje. U „Miramaru“ posjedbaše svi od družine i mnogi pozvanici na večeru, na koju ih gosp. načelnik pozvao. Preko večere bilo sve veselo razpoloženo, „Šibenska Glazba“ pred kavanom koncertirala, a poslije zaredaše srdačne zdravice i govori. Najprije probesjedi g. načelnik Dr. Krstelj, najprijemivši vrlo zgodnim, umnim riečima vriedne umjetnike i umjetnice na ime Šibenika grada. Odrati mu zahvaljujući biranim riečima ravnatelj opere g. prof. Albini. Dr. Perković pozdravi goste na ime Zadaraskih Hrvata, a napose na ime „Zoranica“ i „Matice Dalmatinske“. D. Sirovica izvinere krasnu apoteozu hrvatskoj pjesmi u stihovima, pobudivši obći entuzijazam. Član družine g. Devič na ime iste još jednom zahvaljuje Šibeniku i Dalmaciji, izričući da će se svi članovi opere najgudnije sjećati ovog gostovanja u Dalmaciji. Pjevanje rodoljubnih pjesama izpunilo je ostalo

vrieme, i tek u 3 i po sata u jutro sledio je srdačni razstanak. Jučer u 1 sat po podne družina odputovala put Zagreba pozdravljena usred svirke veselih koračnica „Šibenske Glazbe“ od g. načelnika i bezbroja štovatelja, koji oduševljeno klicahu sa obale: Živili hrvatski umjetnici! Do vidova! Sa parobroda čuli se još dugo poklici: Živio Šibenik, živio Dr. Krstelj!

Tako se odeliše od nas vrti naši umjetnici, kojima i mi zadivljeni nad njihovom krasnom igrom kličemo: Živili! Do vidova!

Članovi opere u Zadru. Prekjučeri i jučer bavio se je u našem gradu dr. Perković, predsjednik zadaraskog pjev. i glaz. društva „Zoranica“. Došao je u svrhu, da bi izposlovao, e bi neki članovi opere dali bar jedan koncert u Zadru. Do zadnjeg časa nije bilo odlučeno tko će u Zadar ići. Po svojoj prilici koncertirati će gg. Vušković i Lubin te gđica pl. Sugh.

Opet nameti. Tuže nam se iz Šepurine, da su sudbeni izvršni organi došli tamo rubati za porez, što je dosad činio sami porezni ured. Ovom promjenom nanaše se silan trošak narodu, jer, dok je prije pojedini porub stajao 30 filira, sada poskočilo je radi raznih formalnosti do preko 9 K. Ovim putem upozorujemo nađežnu oblast, da bi poradila, e se ne bi ovim suvišnostima i onako materijalno iztrošeni seljak još više gulio.

Nadvojvoda Ljudevit Salvator došao je u ponedjeljak sa svojom jachtom „Nychse“ u naš grad. Boravio je u njemu još i utorku te je taj dan krenuo put zapada.

Na našoj pošti opet nenadnje. Onomad smo ožigosali postupak poštanske vlasti, kojim je iznenada odpuštila iz poslužničke službe naše ljude, a zamienila ih s izvanjancima. Bio je ostao u službi još jedan jedini mještanin, pa i toga evo sada odalčili, odpuštio. Vidi se očito, da se tu baš išlo za tim, da se mješćane ukloni, jer ovaj zadnji nije uklonjen s toga što ne bi bio sposoban ili što ne bi bio potreban. Potreba većeg broja poslužničkog osoblja još se uvijek živo osjeća, ali uza sve to naši ljudi moraju svi klati. Tim se Šibeniku čini dvostruka nepravda. Kako okristit ovaj nečuvjeni i nevidjeni postupak? Može li se ovakva šta igdje događati nego u Dalmaciji?

Odlazak vriedna činovnika. Jučer se je od nas odielio vriedni g. Miho Vodopić, sudbeni prislušnik, koji je premješten u Benkovac. Bio je jedna od najboljih mladjih sila na mjestnom sudu. S naše strane: sretno mu bilo u novom boravištu!

Talijanske plakate prigodom dolazka hrv. opere u Šibenik, njetko zlobno u „N. Jedinstvu“ pripisuje našoj obćini ili Hrvatima. Laž obćina i drzka! U stvari stoji, da su svi plakati bili tiskani samo na hrvatskom jeziku. Tako isto i dneveni oglasi bili su tiskani samo hrvatski i nikako drugačije. Što je i uprava kazališta — koja je talijanska — dala tiskati i jednu predobjavu na talijanskom jeziku, to se ne može pripisati Hrvatima kako to zlobnik još zlobnijeg lista hoće da bezobrazno i javnost zavarava.

Dovoz ugljena. Prispjeli su u našu luku krcati ugljenom iz Englezke veliki parobrodi „Prin. Kristina“ i „Aristea“. Prvi za ratnu mornaricu, a drugi za društvo „Sufid“.

Nova naslaga koral. Čujemo, da su ribari Žiraja našli bogatu naslaga koralu izpod otoka Lastova. Bilo bi vriedno, da se vlada makne i da ovaj obrt podigne i uskrisi iz zapuštenosti.

Pokrajinske vijesti.

Društvo za promicanje gospodarskih interesa Dalmacije u Beču imat će glavnu godišnju skupštinu na 19. lipnja o. g. Birat će se i novi članovi sredinjskog odbora. Sva je prilika, du će novim predsjednikom društva biti izabran grof Franjo Harrach, nećak nezaboravnog prvog predsjednika grofa Ivana. Grof Franjo Harrach mlad je čovjek, ljubi Dalmaciju i poznaje njzine velike ekonomske potrebe.

Hrv. pučka štedionica u Makarskoj poslala nam je računski zaključak g. 1909. iz kojeg probučujemo ove konačne brojke: Sveukupni novčani promet u godini 1909. bio je K 1,224.133.29, dok čisti dobitak iznaša K 697.63. Kao dokaz da ljudi, koji su na čelu ove štedionice poživito rade za narod, izičemo, da su se uprava, nadzorni i revizijski odbor kao i svi članovi odrekli svih dividenda.

Uhapšenja u Zadru. U savezu sa nekidašnjim uapšanjem u Trstu, gdje je radi iredentske zavjere uhapšeno do 30 osoba, uapšen je u Zadru djak Silvio Delić. Oružnici i detektivci obavieše u njegovom stanu svestranu premetačinu. Ako se ne varamo, ovo je onaj isti Delić, koji je i u procesu Masovičić sjedio na obtuženičkoj klupi.

„Naše Jedinstvo“ i hrvatsko kazalište. (Split, 29. svibnja.) Upravo nas je obaviesilo, kada smo u vašem listu čitali, da ste i Vi spoznavali s tim, da bi se ustrojilo stalno kazalište za Dalmaciju. To nam je tim milije, u koliko je dokazom, da naše novinstvo ne ide sta-

zama nekih, koji upotrebljuju „N. J.“, e da zomogu još i dalje izrabljivati neše kazalište. Napadaj; „N. J.“ na ensemble hrv. kazališta amosvakaog ogorčili. Žalostno je svakako, što se može naći jedan hrvatski list, koji onako nepošteno napada hrvatsko kazalište, za to samo što je hrvatsko, a to pod krinkom tobožnje objektivne kritike; to je isto, kao da bi se ustalo proti hrvatskim školam u hrvatskoj zemlji, a ne služu ni malo na čast onoj trojici, četvorici, koji onaj libel uzdržavaju i nadahnjuju.

Bedasta demonstracija. U četvrtak na Tielovu u Zadru jedno stotinjak djaka obrtničke škole, koje je „Lega“ obukla, išlo je gradom, pjevajući koračnicu „del si i“ i tuteći: „Abbasso i šćavi! Fora le cavre!“ Predvodio ih je jedan obćinski redar. To je dakle to kulturno poslanstvo „Lega“?

Hrvatsko kazalište.

Četiri večeri — četiri predstave; sve sami po izbor komadi. Od „Trenka“ preko „Onjegina“ i „Dolar-princesse“ do „Cavalleria“ i „Pagliacci“, Šibenik je uživao još dosad neokušani umjetnički užitek. Skromne prostorije kazališta nisu umjetnicima dozvoljavale, da svoje sposobnosti u pravom ambijentu razvijaju. Ali ipak možemo reći, da smo u Šibeniku vidjeli ono, što još ne vidjemo. Umjetnici bili su na svom mjestu te su opravdali sve pohvale, ma i najoduševljenije, koje su se o njima pronasale, i zadovoljili ma i najstrožeg kritičara. Jednoduša je pohvala občinstva prema zagrebačkom ensemblu, a njoj se pridružuju i skeptici.

U sputo čujemo:

Evenjig Onjegin.

Auktor, Petar Ilijčić Čajkovski, sam je nazvao svoje djelo „lirskim scenama“. I zbilja, kao libretto tako i muzika, samo su lirski ulomci vezani u neku cjelinu. Jaka je ovo i moćna opera, u koju je slavenska duša ulila sve one turbone, melankolične narodne motive iz slavenskih balada, romansa i kolskih poskočnica, prevukajući ih nekom prizornom krepom internacionalne glazbene umjetnosti. Muzika u „Onjeginu“ je izbor i album slavenskih glazbenih osobina. Tiha je glazba, provučena, kadkad bi rekao e je monotona, kad je samo slavenskim načinom rezignirano tužna; sad veličajna kao ruske „tundre“, sad šarena kao poljane i livade, prokana cikom i krikom kao cvietovima. U pratnji kao da često čuješ cilič javor-gusala ili zvonko treptanje tamburice; sad dipla fijukne kao ulomak iz seoske idile, a malo zatim odiegne glas „balalajke“, koja govori strastveno u rukama ruskog muzika — a pored ovih jekne pokakadk besno ciklanje i klikanje cigančeve gugalice i cigančinog bubnjica sa pozlaćenim juostasim praporcima.

I onda... onda kao da se u valovima veličajnih glazbenih zvukova preljeva sva slavenska duša u raznim njenim niansama i oblicima. Čutiš sve svoje rođene glasove i melodije a i srodne im, rođjačke, pak te nešto oko srca toplo zahvati kao val, kao milovanje.

„Onjegin“ je ono.

Naš Vušković je u interpretirao onom majestoznošću i aristokratskim izmjerenim kretanjama, koji veoma djeluju. Kao da je stvoren za uloge, u kojima je otajstvenost glavna oznaka. Visoka, elegantna i jaka njegova pojava osvaja simpatije, privlači, a silni glas, sad sladak i zvonak, sad gromko tunjeći, dojmilje se duboko. Dao nam je krasnog Onjegina. Zaljublju seosku krasoticu, vlastelinsku kći, liepu Tatjanu (gđica Sugh), ova mu otkriva svoju ljubav, ali on, — zar iz ponosa? zar iz hira? — odbija sreću, koja mu se nudja. Tatjana je čedo prirode, puna temperamenta, ali sanjari o junaku, koji će joj idealom biti. Junaka je našla, a on ju prezire. Sestra njena Olga, (gđica Reiss) vjerenja je sa intimnim prijateljem Onjegina Lenkskijem (g. Jastržebki). Na jednom plesu ljubomora zahvati Lenkskija proti prijatelju. Dolazi do dvoboja i Lenksi pade. Onjegin ide u daleki svijet. Poslije 25 godina vraća se i nalazi Tatjanu udatu za kneza Gremicina (g. Kaulfius) svog rođjaka. Ljubav se povraća u objojici, ali Tatjana odoljeva napastovanjima Onjegina. Ta ona ima dužnosti: žena je! I veli mu:

„Za ljubav zbogom! On bježi, turiv zgrčene prste u kosu, u bijeli svijet. Opet u vrtlog, u bučnu pastur.“

Gđica Sughova je briljirala. Krasna je, otmjena pojava, stvorena za uloge „grand-dame“. Glas joj jednak u svim visinama, ne mienja intonacije, uvijek stalan te dosiže najviše tone bez napreznaja. Zvonak je, čist i jasan, srebrenastog timbra. Gluma joj izvrsna. Gđica Reiss se uspješno takmi, premda joj glas drugog timbra. Ov dvie su najbolje sile u operi uz Polakiću. I svjetske opere bi se s njima ponosile. Tenor Jastržebki bio je vrlo dobar. Činilo se je, da mu je glas u nedjelju bio čist. Vidilo se je,

da se znade vrlo dobro prilagoditi i lirskim komadima, premda su njegov „Foré“ junačke uloge. Kao Lenksi jako je djelovao jakošću glasa i liepom mimikom. Jostrebki se to više sviđa, što ga se više čuje. Bas Kaulfius je izvrstan. Još se bori sa naglaskom, ali vidljivo uspijeva. U srednjim notama glas mu upravo tunjni. Na mimiku ne polaže osobite važnosti. Tenor Strmac je krasno izveo kao Triquet par franczkih „coupleta“. Mlad je, pak će mu se za stalno glas jače razvijati. Drugi su savjestno vršili svoje uloge. Pohvalni svi.

Kapelnik g. Zuna bio je predmetom burnih ovacija. Više puta je za Sughovom, Reissovom, Jastržebkim, Vuškovićem i Kaulfiusom plaoudirani i izzvan na pozornicu. Ukupno: krasna večer.

Princesa Dolar.

Frivolna, vrlo moderna, američanski senzacionalna opereta. Suiet, onaj glavni, izcrpivi suiet, vrlo je jednostavan, običan, skoro banalan: bankrotirani ljudi iz „Starog svijeta“, Evrope, dolaze u „Zemlju dolara“ u lov za srećom t. j. bogatstvom. Fredy Wehrburg (g. Strmac), Hans barun Schlick (g. Lubin) i Olga Labinska (Simanovska) stari poznanci iz igraonica i bućnih zabavišta evropskih središta, nalaze se skupa u službi američkog milijardera, John Coudera (g. Grund). Couder ima kći Alice (gđja Plak), sina Dicka (g. Šmid) i nećakinju Daisy Gray (gđja Car). Ona tri evropska pustolova stvore plan, da se ožene odnosno udade: Olga za starog naduvenog Coudera, bar. Schlick za vjeterenastu i bezbriznu Daisy, a Fredy Wehrburg za krasnu i obilu Alice, zamamnu „Princesu Dolar“. Oko ovoga vrti se ciele zaplet. Sva tri Evropejca, ljudi manira i salonski „dandy“, moraju da se bore proti plutokratskoj naduvenosti Amerikanaca. Naravski, konačno oni pobjeđuju. Kultura i uglednost nadjačava silu zvonkih dolara. Ekcentričan je način, kojim evropski pustolovi osvajaju američanske dolarše. Tu je jedno veliko natezanje između ponosa kulture i nadute oholosti bogataša. Činovi su izprepleteni smiešnim prizorima i krasnim baletom. U jednu riev karikatura Amerike.

G. Grund je bio tako precizan zalupani bogatun sa smiešnim izljevima ljubavi, da se je obćinstvo samo smijalo. Gđja. Polak je bila krasna Princesa. Na bini je upravo privlačiva parlija, dakako... američanska. Otmena i ponosna, krasna i zavodljiva, ali konačno ipak i slaba ženska. Gđja Car kao da je prekuljala frivolnost i bezbriznu veselost djevojke, koja ima jedinu zaslugu, da je liepa i da je nećakinja... Milijardera. Gg. Strmac i Lubin vrlo liepo igraju uloge osvajača srdaca. Gosp. Strmac je mlad umjetnik te mnogo obećava. G. Lubin je sjeguran u svojoj ulozi. Gđja Simanovska je jedna od najboljih sila. Pjeva krasno, a još bolje glumi. Ostali svi kao obćino: izvrsno.

Pjeskanje, odobravanje i burni živio pratio je umjetnike kroz ciele predstave. Kapelnik Zuna, Polakica, Grund, Lubin i Simanovska bili su mnogo puta izazvani.

Cavalleria rusticana — Pagliacci.

Obe stvari su naši stari znanci. Sadržaja ne trebamo donositi. Gđja Sugh stvorila je svoj Santuzzo: strastveno, ljubomoru ali uvijek odanu. Cammarota je u Turidudu brilirao. Glas mu još uvijek svijet i zvonak. Vušković je strašni, mrki Alfio, koji gromnim pogledom sledjiva krv u žilama. Duet između njega i Polakice bio je ama divan.

U Priglaciji njegov „prologo“ je izvanredan. Tu se Vušković otkriva u podpunoj svojoj snazi. I gluma mu je dobra, tako da se čudimo zagrebačkoj kritici, koja je u njega za čudom. Cammarota i tu stari izkušani umjetnik. Polakica je Colombina svoje vrste. Svojoj ljubavi odana i spremna na žrtve, prema ne-ljubljenom mužu drzka. Ove jake uloge sjajno joj pristaju. Lubin, Kostić i drugi na svom mjestu. Kao svih večeri, tako e ove burne akcije. Iza predstave svi su umjetnici bili obasuti cviećem i letcima, o čem izvješćujemo na drugom mjestu.

Pri Marku, interesirani, rado izičemo, da se g. Marković mora u mnogočemu, zahvaliti, ako je došlo do ove turneje kroz Dalmaciju. On je otrag nekoliko godina prvi probio le sa svojom družinom, a ovo drugo povelu se za tim pokušanjem.

Za to mu priznanje.

Odpisi uredništva.

G. Sulejman Muhić, Konjica (Hercegovina) — Obratite se sami izdavaču radi kadulje „Balkan“. G. Učitelj. — Činimo, da jedinstveno nije vriednost trošiti papira i crnila u potemci sa „Stampom“. Ta to nije nikakova novina! Zato Vas dopis neuvrstim. Javite se čeće. G. Ante Petrić — Murvica p. Bol. — Neprimamo ništa.

Razne vesti.

Starac od 120 godina. To je Janko Halambek iz Pluske, hrvatskog Zagorja, klanjačkog kotara. Naš Janko čovjek je težak. Imade od dvie kćeri, od kojih je jednoj 82. a drugoj 85 godina. Janko Halambek u celom svom životu nije se nikada razboho. Može on jesti što hoćeš i koliko hoćeš. Još vidi u diti konac us iglu. Uspravan je i danas kao hrast, a pletat. Nosi iz šume debele bukove panje, pa ih na dvorištu izcipa kao momak od 20 godina. Bistrc je Janko pameti. U razgovoru nije mu ni cigla na odmet. Spominje se, što je bilo na- zad 100 godina i to pripovieda. Ono njega se svakog blagdana kupe susjed. Janko stane me- dju nje i priča, a svi ga slušaju kao proroka. Janku je svedjer pa i danas mu je drag dobar zalogaj, ali se je čuvao prekomjernog pića kao vatre. To ga je najviše uzdržalo. U onom ko- taru imade još više odevć starih ljudi. Bit će mnogo i do zdrava zagorskog zraka.

Osuda Hofrichtera. U subotu 28. o. mj. dovršena je parnica nadporučnika Hofrichtera. Ne zna se još pravo, ali se govori, da je ratni sud, sastojeci od sedam oficira, izrekao najtežu kaznu, smrt na vješalima. Sudci su obiluzniku priznali i olakoćujućih okolnosti, tako da mu se može kazna putem milosti ublažiti i smrt pretvoriti na težku tamnicu od 20 godina.

Sablasi u englezkom dvoru. I englezki dvor ima svoje sablasi, kojima je dužnost, da navještaju smrt svakog člana kraljevske poro- dice. To barem sada pripoviedaju londonski li-

stovi povodom smrti kralja Eduarda VII. Jedna od tih sablasi, koja ima isto ime kao i veliko parlamentarno zvono — Big Ben — i ona se, čim odbije ponoć, ukazuje u spodobu starog mornara u prastaroj bodici, koja se izdiže iz Thenze poput magle, da svojom pojavom na- vesti smrt kojega člana kraljevske obitelji. Dne 13. prosinca 1861. navjestio je Big Ben po ka- živanju navodno vjerodostojnih ljudi smrt princa supruga, a 13. prosinca 1878. smrt princeze Alice. God. 1892. Big Ben je navjestio smrt vojvode od Clarence-a, a 1901. smrt kraljice Viktorije. Kadgod se riečno redarstvo htjelo približiti toj tajnstvenoj pojavi, potonula je u ta- lasima rieke. Medjutim prigodom smrti kralja Eduarda VII. ta sablast nije opažena. Bit će valjda, da nije pravodobno bila obavieštena o kraljevjoj bolesti.

Vino staro 1500 godina. U Parizu po- kazao je u jednoj sjednici učenjaka profesor Julijan flašu vina, za koje vino dokazuju, da je je staro 1500 godina. Zapečaćena flaša nadjena na galsko-rimskom groblju u Saint Seurinu blizu Bordeauxa. Oblik flaše i mjesto, na komu je nadjena, dokaz je, da je vino zaista iz petog stoljeća.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Oglasujte
u „Hrvatskoj Rieči“.

Traži se mlađji radnik
urar. Obratiti se na: Eugenio
Pettoolo, Šibenik.

Zahitjevajte cienike i prospekte!

Zecevi dobro ugojeni u težini od
15 kg. uz cienu od 5 K
napried. Mlade životinje 1-50 K.

Svjetiljke koje same plin
radjaju, gore 80 puta jače od svieće.
Potrošak goriva 2 filira za sat. Ciena po-
čam od 7 K napried.

H. Schwab, Wien, Wimmergasse Nr. 1.

Hrvati i Hrvatice, po-
mozite družbi sv. Cirila i Metoda!

Prva parna tvornica
za bojadisanje, pranje i kemičko
čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA
Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao:
obična, urešana, za šetnju, kazalište i plesove.
Osim toga zastore, prostirače, rukavice od
kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa
strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih
predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i koristno
poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
1. IX. Glavna ulica.

TVORNICA
PAPIRNATIH
VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. obćinstvu,
da sam objavljenu tvornicu pa-
pirnatih vrećica za trgovačku po-
rabu otvorio, te je potpuno pre-
ma zahtjevu uredio, time sam u
stanju u najkraće vrijeme najveću
količinu vrećica izraditi. Vrećice
izradjuju se u svim veličinama i
u svim bojama. Pošto je ovo u
nas prvo i jedino domaće pod-
uzeće ovakove vrste, nadamo se
za stalno, da će mi gg. potrošači
povjeriti svoje cijenjene naručbe,
koje će u potpunom redu i naj-
savjetnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

Hrvatska
vjeresijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Dionička glavnica - -
- - - - K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.
CENTRALKA DUBROVNIK - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -
prima uložke na knjižice u konto ko-
rentu u ček prometu; eskomptuje
mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja
vriednine. Devize se preuzimlju naj-
kulantnije. Izplate na svim mjestima
tu i inozemstva obavljaju se brzo
i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - -
kupuje i prodaje državne papire,
razteretnice, založnice, srečke, va-
lute, kupone. Prodaja srečaka na
obročno odplaćivanje. Osjeguranje
proti gubitku kod ždriebanja. Revi-
zija srečaka i vriednostnih papira
bezplatno. Unovčenje kupona bez
odbitka.

Zalagaonica - - -
daje zajmove na ručne zaloge, zlatne
i srebrne predmete, drago kamenje
i t. d. uz najkulantnije uvjete.

121-54

Čudo amerikanske industrije jest novoizumljeno

Držalo za
zbrajanje
(„Maxim“)

uredjeno spremom za
crnilo i olovku.

Ovaj izvanredno duhovito konstruiran aparat služi u
svrhu brzog i sigurnog zbrajanja. Glavno je njegovo svoj-
stvo jednostavno rukovođenje i bezprikorna funkcija. S jedne strane uklanja duševno
obterćenje, jer se kroz satove neprestano radć sa „Maxim“-držalom, ne opaža nikakova
klonulost duha i toli štetna živčana napetost, s druge je strane sigurnost radnje i prištednja
vremena zajamčena. Ciena po komadu sa točnom i lahko shvatljivom uputom K 10-60;
za pouzećem uz dostavu svote unapried K 10. — Naručuje se kod glavnog odpravništva,
Em. Erber, Beč, II/8, Enns-gasse broj 21. 12-12

Najbolji namještaji snage
kao što:
motori na plin (gas), benzin,
žestu, kameno ulje, surovo
ulje za obrtničke, poljodjel-
ske i električne namještaje
snage.

Namještaje na mšavi plin (Sauganlage)
prodaje

Draždjanska
tvornica motora
na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik;
Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica
srednje Evrope.

Izključivo glavni predstavništvo, kamo valja
upraviti sve upite:

Kuća Gutenberg,
EMANUEL KRAUS.
Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.
Zahitjevaje cilenik bezplatno i bez poštarine.
Dopisivanje hrvatski.

Važno za svakoga!

Gustav Marko
Trst

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Podružnice:
Via Barriera vecchia
br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni
di Guardiella
br. 871.

Centrala: Via Giulia br. 20.
Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stakala prosth, apaniranih i za ured.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano
sudje, ocalnine, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količoe naročitih tvari u ocalnini, porculani.

Cienē unjerene koje se ne boje utaknice.

Na zahtjev šalju se cienici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim
našim trgovcima.

26. II. 10.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Jstru i Dalmaciju
ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cieni e uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg
živeža, brašna najglasovitijih mlinoiva, te krumpira, za lju i graha i umjetnih gnojiva.

Tvrdka je od novog ljeta uvela škont od 2% na svu robu bez razlike,
za fakture izplatne kroz 30 dana, a to da olahkot rgovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patrioćna je dužnost svakog našeg trgovca.

Cienike i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Ravnatelj i vodja:
S. H. Škerl, Trst.
19. II. 10.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA u DUBROVNIKU
PODRUŽNICE: SPLJET, ŠIBENIK i ZADAR.

POZIV NA SUPSKRIPCIJU

akcija Hrvatske Vjeresijske Banke,

III. emisije.

P. n. gospodine!

Izvanredna glavna skupština akcionara Hrvatske vjeresijske banke, držana dne 29 maja 1910., zaključila je, da se temeljna glavica od K 1,000.000 povisi na K 2,000.000 izdanjem

2.000 akcija od 500 svaka, biva K 1,000.000 nom. vr.

uz ove uvjete:

a) **posjednici starih akcija** imaju, na osnovu § 6 prav., pravo preuzeti nove akcije u razmjeru prama njihovom posjedu akcija, biva za svaku staru po jednu novu, uz tečaj od K 550— po akciji;

b) **akcije**, koje ne bi bile opcijom pokrivena, ustupit će se novim potpisateljima uz tečaj od K 600— po akciji.

Akcije nove emisije participiraju na dobitku g. 1910., pa s toga svaki potpisatelj novih akcija ima platiti, izim gore određenog tečaja, još 5% kamata na nominalnu vrijednost potpisanih akcija od 1. januara 1910.

Prijave za opciju i supskripciju novih akcija imaju se predati najkasnije do **30. juna 1910.**

Stari akcionari, koji se budu htjeli poslužiti pravom opcije, morati će, ispunivši odnosno očitovanje, predočiti istodobno svoje stare akcije kod niže popisanih zavoda, dok će se prijave za supskripciju preostalih akcija primati kod istih zavoda. Upravno vijeće Hrvatske vjeresijske banke pridržaje sebi pravo repartacije među supskribentima, u koliko bi broj potpisanih akcija nadmašio zalihu.

Prigodom prijave treba uplatiti za svaku potpisanu akciju K 150.— kao prvi obrok i jamčevinu, a drugi se obrok (od K 400— za opciju, a K 450— za supskripciju, sa odnosnim kamata) ima uplatiti najkasnije do **31. jula 1910.** Ako na vrijeme ne bude uplaćen drugi obrok, uplaćeni prvi obrok propada na korist pričuvne zaklade akcionara.

Nominalna vrijednost akcija od K 500.— ide na povećanje akcionarne glavice, dok će se tečajni dobitak, po odbitku troškova emisije i pristojbina, dodijeliti pričuvnoj zakladi akcionara.

Prijave i uplate na nove akcije primaju se: u **Dubrovniku, Spljetu, Šibeniku i Zadru**, kod zavodskih blagajna; u **Zagrebu**: kod Prve Hrvatske Štedionice, i kod njezinih podružnica, u **Trstu**: kod Jadranske Banke.

Obzirom na odaziv i prijateljsko susretanje, te smo naišli kod prve i druge emisije naših akcija, i na dosadašnji razvitak i uspjeh poslovanja našeg zavoda, pouzdano očekujemo, da će ovaj naš poziv na supskripciju treće emisije akcija naći najljepši odaziv, koliko među našim dosadašnjim mušterijama, toliko među ostalim domaćim kapitalistama.

Dubrovnik, 30. maja 1910.

Upravno Vijeće

HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE

RAZVOJ
HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE
(1903—1909).

Godina	Ulošci	Vjerovnici	Mjenice	Papiri od vrijednosti	Predujmovi	Dužnici	Akcijonarna glavnica	Pričuvna zaklada	Promet	Dobitak	Dividenda
	Kruna	Kruna	Kruna	Kruna	Kruna	Kruna	Kruna	Kruna	Kruna	Kruna	
1903	751.420	701.668	1,022.027	308.757	78.982	473.812	500.000	7.000	29,502.513	33.738	5 %
1904	871.140	1,700.610	1,988.960	385.645	99.816	552.277	500.000	11.000	55.632.482	48.971	5 %
1905	767.874	3,304.029	2,644.561	414.644	220.134	1,825.312	500.000	30.000	78,229.467	66.996	5 %
1906	840.961	4,887.958	3,339.532	514.109	300.948	2,172.168	500.000	60.000	118,981.600	77.180	6 %
1907	1,192.192	5,844.621	4,044.140	577.691	348,346	3,211.983	1,000.000	130.000	192.957.674	112.276	6 %
1908	1,356.640	6,408.726	3,699.122	779.524	344.217	4,705.500	1,000.000	140.000	201.901.663	103.853	6 %
1909	1,641.597	6,653.028	3,090.546	940.177	339.065	5,262.540	1,000.000	160.000	275,627.855	111.524	6 %